

ACC. N:R M. 16156 : 1-7.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Åke Ivan Johansson (Vankiva)*
Härad: *V. Göinge* Berättare: " " " "
Socken: *Matteröd - Vankiva* Berättarens yrke: *folkskollärare*
Uppteckningsår: *1963* Född år *1897* i *Matteröd*

Hälslekoden

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Präpar och väfsning. s. 1-7.

LUF 120

27/6-63

Sammenheng: råpsviva, råpskaft (långt a), bäresviva hade karlsma
 när de bar ihop till härens, rivhod (= hoded el hodede pua sviva)
 rivpruna (i delen av Mattiöd-pinga, från N. Rönnes mätel), bäge kallades
 bue. Alla uttrycken för råpa används utom bäsviva som kallades
 glottariva (glott = barm) och slätoiva (grov kuffij, "den rökli slätoiva")
 Råpa: När en kommare må svivan när gräset ligger i en ång, råpa
 ihop i en bacia (bre da ut gräset jämnt och samla ihop från
 kanten och bakströva), rinvråpa, råpa ätte när man lade ihop
 i häns, råpa stubb när påden satts upp i tvoran eller när
 den hörts in, ihopråpat kallades slave ("höra in slave" var
 andra att samla ihop del sista på åkers sista påden skörd)
 Den som råpte kallades råpsa och de gamla berättade om att
 de brukade gå i lösta säck, när de råpte (höstasäck = lång tunn-
 säck) uttrycket råpa har inte hört, men väl uttrycket: om
 sko vi säga ihop de sista löd eller lussd, om sko vi säga in
 den sista slaven.

Far hade själv tillverkat både bäresviva o råpsviva, men de brukade
 köpas under min tid. Bäresvivas skaft brukade vid huvudet, ej

Khuvet, skäftet något förväntat på undersidan, till utlaget i khuvudet, khuvudet avsmalnande från mitten åt båda håll, prästattes med trianaglar, skäftet avsmalnande. Khuvudet prästas med pinnarna upp mot soban (man räpste ihop från två håll och fick en "soba", var den rätt betyd. kunde man skjuta ihop ett stort gäng, tog sedan rivkodet till hjälp ut hälla en järn^{hög} som bars framför en och om det var ett blött hävar, lade man över axeln.

Jag tror att jag tog lind till räpeshäft. De blev mjuka och fina men fick akta för väta. Läst bjök till räpserier. Räpserien med pereshäft (jurnshäft) var ett blyg och kändes som ett skaffarbete för frunkinnar. Räpserierna kända hade, om jag minns rätt, kända av kok, skift av bjök. Rivserier gjordes av ask, och jag brukade ha stort lager. När "törsten" kom. Pinnarna "kalde" kan på vinteridagen i stugan om kvällarna. Räpserierna skift var mest 2 cm, räpserierna ca 150 cm. Pinnarna brukade vara ca 10 cm, innan de prästas i "koden" och skift sedan av så att de verkade äldre pinnar. Räpserierns skift blev i tvivl khuvudet, skiftet prästas i med trianaglar och någon utlagning på skäftets undersida.

dessa s
sidan p
med se
Fästun
var och
då ha
skulle g
liga ve
om n
Hästen
vänta
annoch
i bygg
1905 z
och fip.
Enga,
vidan.
av aff

Räpserivans skeft samföckel från klyvningen till änden. Troligt att
man tidigare haft spårarna från till rivskeft. Ly par gas alltid
akt på två, som väcka säregel, till utveckling av skilda slag.
dusliga (flakachos skulle ha höjt skeft, havoken på plåjden (slagan),
särskilt form, ändets sön o. s. v. - Räpserivans huvud något mer
höjt än härensans. Pinnarna står jämna med huvudet på övre
sidan. Hålen i huvudet borrar, men pinnarna sättes med en fykantig
del (något avfärd) in i hålen för att fästa tätta. Spikarna inte fästas
i väja räpser. Härensans pinnarna vinkelträsk i huvudet. Räpserivans
satt i med något trubbig vinkel från skeftet saknas

De rösta räpserna målade, konvaginade målade. Rode eller
gröna huvud + den blygda beben, det fanns ibland stjärnor eller blommor
på dem som dekoration. Skeftet ej målade.

Aldrig räpser vid beskrivning av räd härensans i min tid. Men att
håra hämsed, som fört skeft. När hörd skulle på "stängel" - hjällen
användes en s. k. höjora, som fuc tillverkat. Träden sättes på
med upp mot stängel ("häftjälarna" var breda kraftiga träden av
furu, två att lägga tvärs på och ett par parallellt vid benarna,

Någon my säfniriva skaffades varja år. Man kunde köpa kvard eller skaff för sig. För var noga med val. Tröt i "koded" fick inte vara tvärgård. Skaffet fick inte va sprucket eller ha knakar. Det skulle ^{göra} ligga jämnt i handen och inte vara "kroged". Pinnas silvverade vi alltid gjälva.

Översta handen fallde underifrån, nedre handen ovan för skaffet. Fötterna flyttades sedan säfran dragits framför en och baklades ut igen. Vanda säfnirbor hade stor färdighet, och det var möjligt att titta på. De säfote lika snabbt, vilken hand som var övert på skaffet av säfran. Goda säfnirbor eftertraktas.

Man fick lära sig säfra vid 8-10 års ålder, ibland tidigare. Det var kvinnligt arbete, men en karl skulle kunna hjälpa till när det var särskilt bråttom. Det gånge dock för alla att säfra rent.

Förhålliga kvinnfolk tyckte mycket om höstarbetet. Något mått på deras förmåga jämfört med karlarnas har jag inte. Det berodde på mycket på ångens beskaftighet. Stundom fick de "dra upp" gräset med hjälp av en höstakör (hå höst med träaxel, långa pinnar i höften och ett par skakar ^{och handtag} [att hålla i] stundom med hjälp av "pungen".

Räfnisivan användes även någon gång vid trädgärdarbete, men där
begagnades ju hellre en "jämspinnare" eller "jämsiva". Den
äldre vi hade var tillvirket av någon smed, som även
gjorde eggjärn (yxor, knivar o. träskredskop).

Rivarna förvarades i "kuggkruket" en smickarebad. De skulle
stå ordentligt vid väggen eller hängas upp. Vid fuktig väderlek
tog de in på kvällen. Fick ej läggas med fjinnarna upp
eller ställas med huvudet nedåt. Skads ej gärna mer i
marken utom om man satt ut till märke eller till vilt fjinnade.

Stäm om räfran när jag glömt bort. De höra ända till
till.

Man var räfran i handen eller på vänster axel med fjett-
ning i balans" med ^{svä} huvudet bakåt eller snett uppåt.

Rivarna smordes med grädde eller salq eljest fick man till
"klajm i nävnan".